MICHAL BOBEK
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2021. február 23.[1]

C-800/19. sz. ügy

Mittelbayerischer Verlag KG
kontra
SM

(a Sąd Apelacyjny w Warszawie [varsói fellebbviteli bíróság, Lengyelország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – Igazságügyi együttműködés polgári és kereskedelmi ügyekben – Joghatóság jogellenes károkozással, jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel vagy ilyen cselekményből fakadó igénnyel kapcsolatos ügyekben – A személyiségi jogai védelmét kérő természetes személy érdekeinek központja – Internetes közzététel – A kárt okozó esemény bekövetkezésének helye”

I. Bevezetés

1. Egy lengyel állampolgár (a továbbiakban: felperes), aki az auschwitzi koncentrációs tábor foglya volt, polgári jogi keresetet nyújtott be a lengyel bíróságok előtt egy német újsággal szemben, mivel az egy online cikkében a „lengyel megsemmisítő tábor” megfogalmazást használta, amikor egy a második világháború alatt Lengyelország (akkor) megszállt területén létrehozott nemzetiszocialista megsemmisítő táborra hivatkozott. Habár az említett cikk a javítását megelőzően mindössze pár órán át volt elérhető az interneten, a felperes fenntartja, hogy az online közzététel sértette a nemzeti identitását és méltóságát.

2. A lengyel bíróságok rendelkeznek-e joghatósággal az ilyen típusú kereset elbírálására? Az alapügyben a felperes nem csupán pénzbeli kártérítést kér, hanem egyéb jogorvoslatért is folyamodik: olyan bírósági határozat kibocsátását kéri, amely megtiltja a kiadónak, hogy a jövőben a „lengyel megsemmisítő tábor” megfogalmazást használja, valamint bocsánatkérés közzétételét várja.

3. A jelen ügy tehát a személyiségi jogok online közzététel útján elkövetett megsértésén alapuló kérelmek tekintetében fennálló joghatóság értékelésére vonatkozó kritériumok újbóli[2] pontosítására kéri fel a Bíróságot. A jelen ügy körülményei ugyanakkor meglehetősen sajátosak: a személyiségi jogai megsértésére hivatkozó személyt nem nevezték meg a vitatott publikációban.

[1] Eredeti nyelv: angol.

[2] Lásd: 2011. október 25-i eDate Advertising és társai ítélet (C-509/09 és C-161/10, EU:C:2011:685); 2017. október 17-i Bolagsupplysningen és Ilsjan ítélet (C-194/16, EU:C:2017:766).

Mindazonáltal a nemzeti ítélkezési gyakorlat jelenlegi állása szerint a lengyel állampolgárok személyiségi jogai között szerepel a nemzeti identitásuk és a nemzeti méltóságuk védelme, valamint a lengyel nemzet történelmi igazságának tiszteletben tartása. Ezenkívül a jelen ügyhöz hasonló esetekben úgy tűnik, megállapítást nyer, hogy a nemzetiszocialista megsemmisítő táborok lengyel túlélőinek személyiségi jogait érintik az ilyen állítások.

II. Jogi háttér

A. Az uniós jog

4. Az 1215/2012/EU rendelet [3] (15) és (16) preambulumbekezdése szerint:

„(15) A joghatósági szabályoknak nagymértékben kiszámíthatóknak kell lenniük, és azt az elvet kell követniük, hogy a joghatóságot általában az alperes lakóhelye alapozza meg. A joghatóságnak ezen az alapon mindenkor megállapíthatónak kell lennie, kivéve egyes pontosan meghatározott eseteket, amelyekben a jogvita tárgya vagy a felek szerződéses szabadsága eltérő kapcsoló tényezőt kíván meg. […]

(16) Az alperes lakóhelyén vagy székhelyén kívül a bíróság és a per közötti szoros kapcsolaton alapuló vagylagos joghatósági okokat is meg kell állapítani az igazságszolgáltatás megbízható működésének előmozdítása érdekében. A szoros kapcsolat megléte jogbiztonságot nyújt és elkerüli azt, hogy az alperes ellen egy olyan tagállam bíróságán indíthassanak eljárást, amelyre észszerűen nem számíthatott. Ez különösen fontos a magánélet és a személyiségi jogok – többek között a jóhírnév – megsértéséből eredő szerződésen kívüli kötelmi viszonyokkal kapcsolatos jogviták tekintetében.”

5. Az 1215/2012 rendelet 4. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik: „E rendelet rendelkezéseire is figyelemmel valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy, állampolgárságára való tekintet nélkül, az adott tagállam bíróságai előtt perelhető.”

6. A rendelet 5. cikkének (1) bekezdése a következőképpen szól: „Valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy más tagállam bíróságai előtt kizárólag e fejezet 2–7. szakaszában megállapított rendelkezések alapján perelhető.”

7. Az ugyanezen rendelet II. fejezetének „Különös joghatóság” című 2. szakaszában szereplő 7. cikk szerint:

„Valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy más tagállamban az alábbiak szerint perelhető:

[…]

2. jogellenes károkozással, jogellenes károkozással egy tekintet alá eső cselekménnyel vagy ilyen cselekményből fakadó igénnyel kapcsolatos ügyekben annak a helynek a bírósága előtt, ahol a káresemény bekövetkezett vagy bekövetkezhet.”

[3] A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2012. december 12-i európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2012. L 351., 1. o.).

B. A nemzeti jog

8. Amint azt a lengyel kormány írásbeli észrevételeiben kifejtette, a lengyel polgári törvénykönyv 23. és 24. cikke a személyiségi jogok széles körét védi. A 23. cikk tartalmazza az e rendelkezés alapján védelemben részesíthető személyiségi jogok dimenzióinak nem kimerítő felsorolását. E rendelkezések nem említik kifejezetten a nemzeti identitást, a nemzeti méltóságot vagy a lengyel nemzet történelmi igazságának tiszteletben tartásához való jogot. A lengyel kormány azonban számos, a nemzeti ítélkezési gyakorlatból levezetett példára hivatkozott, amelyek megerősítik, hogy e három dimenzió immár a lengyel polgári törvénykönyv lengyel bíróságok által értelmezett 23. cikkében meghatározott személyiségi jogok hatálya alá tartozik. [4]

9. A lengyel kormány szerint e jogokat egyéni támadások és olyan állítások sérthetik, amelyek személyek nagyobb csoportját érintik, ideértve a teljes nemzetet. Az ilyen állításra alapított kérelem benyújtásához a kérelmezőnek bizonyítania kell, hogy a szóban forgó állítás személyében érintette. A magánszemélyekre gyakorolt ilyen hatást kifejezetten megerősítették a nemzetiszocialista megsemmisítő táborok egykori fogvatartottjaira nézve, akik hivatkozhatnak a személyiségi jogaik megsértésére e táboroknak a „lengyel” jelzőt használó megnevezésével szemben. A nemzeti ítélkezési gyakorlat szerint egy ilyen jelző a megsemmisítő táborok létezésével kapcsolatos bűnösséget éppen azon személyek csoportjára telepíti, akik e táborok fogvatartottjai voltak, vagyis azt sugallja, hogy az áldozatok valójában elkövetők voltak.

10. Következésképpen, amint azt lényegében a kérdést előterjesztő bíróság is megerősíti az előzetes döntéshozatal iránti kérelme indokainak kifejtése során, [5] a nemzeti ítélkezési gyakorlat szerint a lengyel állampolgárok személyiségi jogai magukban foglalják a nemzeti identitásuk és a nemzeti méltóságuk védelmét, valamint a lengyel nemzet történelmi igazságának tiszteletben tartásához való jogot. Ezzel összefüggésben úgy tekintik, hogy a nemzetiszocialista megsemmisítő táborokra vonatkozó pontatlan állítások érintik e megsemmisítő táborok lengyel túlélőinek jogait. E tekintetben e magánszemélyeket úgy kell tekinteni, hogy az alapügyben szereplőhöz hasonló esetben a nemzeti jog értelmében jogosultak keresetet indítani.

III. A tényállás, a nemzeti eljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

11. Az alapeljárás felperese Varsóban lakóhellyel rendelkező lengyel állampolgár. A második világháború alatt az auschwitzi koncentrációs tábor foglya volt. Jelenleg olyan tevékenységekben vállal szerepet, amelyek célja a nemzetiszocialista Németország által a második világháború alatt a lengyelekkel szemben elkövetett bűncselekmények áldozatai emlékének megőrzése. E tevékenységek közé tartozik többek között oktatási célú összejöveteleken való részvétel is.

12. Az alapeljárás alperese a Mittelbayerischer Verlag KG, egy regensburgi (Németország) székhelyű jogi személy. Német nyelven regionális internetes újságot üzemeltet a www.mittelbayerische.de oldalon, amely interneten keresztül természetesen más országokból, köztük Lengyelországból is elérhető.

[4] E kormány többek között a Sąd Okręgowy w Olsztynie (olsztyni regionális bíróság, Lengyelország) I C 726/13. sz. ügyben 2015. február 24-én hozott ítéletére; a Sąd Apelacyjny w Białymstoku (białystoki fellebbviteli bíróság, Lengyelország) I ACa 403/15. sz. ügyben 2015. szeptember 30-án hozott ítéletére; a Sąd Apelacyjny w Warszawie (varsói fellebbviteli bíróság, Lengyelország) I ACa 971/15. sz. ügyben 2016. március 31-én hozott ítéletére; a Sąd Apelacyjny w Krakowie (krakkói fellebbviteli bíróság, Lengyelország) I ACa 1080/16. sz. ügyben 2016. december 22-én hozott ítéletére; és a Sąd Okręgowy w Krakowie (krakkói regionális bíróság, Lengyelország) I C 2007/13. sz. ügyben 2018. december 28-án hozott ítéletére hivatkozik.

[5] A kérdést előterjesztő bíróság e tekintetben utal továbbá a Sąd Apelacyjny w Warszawie (varsói fellebbviteli bíróság) 2019. szeptember 9-i ítéletére, amelyet az I ACz 509/19. sz. hasonló ügyben egy másik német társasággal szemben hozott.

13. 2017. április 15-én „Ein Kämpfer und sein Zweites Leben” (Egy harcos és az ő második élete) címen cikket tettek közzé ezen az internetes oldalon. E cikk a częstochowai (Lengyelország) születésű, zsidó származású holokauszttúlélő, Israel Offman sorsát mutatja be. Megjárta a bliżyni és auschwitz-birkenaui, sachsenhauseni és dachaui táborokat, valamint munkaszolgálatos volt Leonbergben és Plattingben. A második világháborút követően végül állandó jelleggel Németországban telepedett le. A cikk annak elbeszélésével kezdődik, hogy 1961-ben, amikor világra jött Israel Offman harmadik gyermeke, a niederbayerni (Alsó-Bajorország, Németország) anyakönyvvezető megtagadta a szülők által a lányuk részére választott Faya utónév bejegyzését. Az anyakönyvvezető azt állította, hogy e név túlságosan idegen hangzású, és németül nem lehet kiejteni. A cikk kifejti, hogy a szülők a lányuknak azért akarták a „Faya” utónevet adni, mivel így hívták Israel Offman lánytestvérét, akit – a cikk eredeti szövegét idézve – „a treblinkai lengyel megsemmisítő táborban öltek meg”.

14. Amint arra a kérdést előterjesztő bíróság rámutat, nem vitatott történelmi tény, hogy a treblinkai tábor a második világháború alatt a megszállt Lengyelország területén létrehozott német nemzetiszocialista megsemmisítő tábor volt.

15. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy az eredeti „treblinkai lengyel megsemmisítő tábor” megfogalmazás 2017. április 15-én mindössze pár órán át volt elérhető az interneten (5:00 órától, amikor is a teljes cikket az interneten közzétették, körülbelül aznap 13:40-ig, amikor a müncheni lengyel konzulátus (Németország) e-mailben közölt tiltakozását követően az említett részlet helyére a következő szöveg került: „a nácik ölték meg a megszállt Lengyelországban, Treblinkában található nemzetiszocialista megsemmisítő táborban”. Ezzel kapcsolatban a cikk végén található hivatkozásban rövid pontosítást tettek, amely szerint eredetileg a cikkben „treblinkai lengyel megsemmisítő tábor” megfogalmazást használtak, amelyet később megfelelően javítottak.

16. 2017. november 27-én a felperes polgári jogi keresetet indított a Sąd Okręgowy w Warszawie (varsói regionális bíróság, Lengyelország) előtt. A keresetlevéllel együtt benyújtotta a vitatott cikk már javított változatának nyomtatott példányát. A keresetében nem tért ki arra, hogy hogyan szerzett tudomást a cikkről. A felperes személyiségi jogainak, különösen nemzeti identitásának és méltóságának az alábbiak révén biztosítandó védelmét kérte:

– az alperes eltiltása attól, hogy bármely módon, német vagy más nyelven a megszállt Lengyelország területén a második világháborúban működtetett német koncentrációs táborok tekintetében a „lengyel megsemmisítő tábor”, illetve a „lengyel koncentrációs tábor” megfogalmazásokat terjessze;

– az alperes kötelezése arra, hogy internetes oldalán tegye közzé a keresetben pontosított szöveget tartalmazó nyilatkozatot, amelyben bocsánatot kér a felperestől személyiségi jogainak megsértése miatt, amelyre a szóban forgó internetes közzététel révén került sor, amely azt sugallta, hogy a treblinkai megsemmisítő tábort lengyelek építették és működtették;

– az alperes kötelezése arra, hogy a Polski Związek Byłych Więźniów Politycznych Hitlerowskich Więzień i Obozów Koncentracyjnych (nemzetiszocialista börtönökben és koncentrációs táborokban fogva tartott volt lengyel politikai foglyok országos szövetsége) részére fizessen 50 000 złoty (PLN) összeget.

17. A lengyel bíróság joghatóságának megalapozása érdekében a felperes a Bíróság eDate ügyben hozott határozatára hivatkozott.[6] Az alperes a kereset lengyel bíróságok joghatóságának hiánya miatti elutasítását kérte. Az alperes hangsúlyozta, hogy az eDate üggyel ellentétben az internetes cikk, amely a kereset alapjául szolgál, nem közvetlenül a felperesre vonatkozik. Az alperes továbbá a regionális profiljára és olvasókörére hivatkozott, valamint arra, hogy tevékenysége Felső-Pfalzra (Bajorország, Németország) terjed ki, és alapvetően regionális hírekkel foglalkozik. Példaként említette, hogy a „Németország és a világ" rovat az oldal menüjében csupán a negyedik sorban található. Ezenkívül hangsúlyozta, hogy a honlap kizárólag német nyelven érhető el.

18. 2019. április 5-i végzésével a Sąd Okręgowy w Warszawie (varsói regionális bíróság) elutasította az alperes kereset elutasítására vonatkozó kérelmét. E bíróság megállapította, hogy teljesültek az 1215/2012 rendelet 7. cikkének 2. pontjában foglalt feltételek. A bíróság rámutatott, hogy a 2017. április 15. és 2018. november 29. közötti időszakban az alperes internetes oldalát több mint 32 000 alkalommal nyitották meg Lengyelországból. A honlap látogatói tekintetében Lengyelországot huszonöt származási ország közül a tizennegyedik helyre rangsorolták. Az alperes ezért előre láthatta volna, hogy a cikk más országokban, köztük Lengyelországban is elérhető. Azt is előre láthatta volna, hogy a „lengyel megsemmisítő táborok" megfogalmazást tartalmazó cikk interneten történő közzétételét lengyel olvasók is észlelhetik. Mivel a cikk interneten keresztül Lengyelországban is elérhető, illetve tekintettel annak tartalmára, a személyiségi jogok megsértésének helyeként Lengyelország is megállapítható.

19. Az alperes 2019. április 25-én fellebbezést nyújtott be az elsőfokú határozattal szemben a kérdést előterjesztő bíróság, a Sąd Apelacyjny w Warszawie (varsói fellebbviteli bíróság, Lengyelország) előtt. Az alperes azzal érvelt, hogy az 1215/2012 rendelet 7. cikkének 2. pontját helytelenül alkalmazták, és arra hivatkozott, hogy észszerűen nem lehetett előre látni, hogy Lengyelországban fognak keresetet indítani. Az alperes hangsúlyozta, hogy ha a cikk tartalma a felperestől eltérő személyre vonatkozik, illetve nem vonatkozik konkrét személyre, az alperesnek objektíve nincs lehetősége arra, hogy észszerűen előre lássa, mely bíróság előtt indítható ellene kereset. Az alperes rámutatott arra, hogy a vitatott cikk szövege Lengyelországtól annyira távoli, hogy objektíve kizárt a lengyelországi bírósági út észszerű előreláthatósága.

20. Eljárási végzésével a Sąd Apelacyjny w Warszawie (varsói fellebbviteli bíróság) arra kérte a felperes jogi képviselőjét, hogy jelölje meg pontosabban a kereset ténybeli körülményeit. A felperest annak megjelölésére is felhívták, hogy beszéli-e és érti-e a német nyelvet, mikor (a vitatott megfogalmazás kijavítása előtt vagy azt követően), illetve miként (közvetlenül az interneten keresztül, vagy harmadik személyek közvetítése révén) szerzett tudomást a cikkről. A kérdést előterjesztő bíróság azonban jelzi, hogy e kérdésekre nem érkezett válasz.

21. A kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei vannak azzal kapcsolatban, hogy az 1215/2012 rendelet (15) és (16) preambulumbekezdésében kimondott, a joghatóság észszerű előreláthatóságára vonatkozó követelmény kiterjed-e az alapügyben szereplőhöz hasonló helyzetre. E bíróság elismeri, hogy a „lengyel megsemmisítő tábor" megfogalmazást Lengyelországban vélhetően kedvezőtlenül fogadják. E megfogalmazás egyes olvasókban azt a téves benyomást keltheti, hogy lengyel állampolgárok építették a megsemmisítő táborokat, és ők a felelősek az azokban elkövetett bűncselekményekért, ami felháboríthatja azokat a lengyeleket, akik maguk is a megsemmisítő táborok foglyai voltak, vagy akiknek a közeli hozzátartozóit a második világháború során a német megszállók ölték meg. Mindazonáltal a kérdést előterjesztő bíróság arra is keresi a választ, hogy az ügy sajátos körülményei arra engednek-e következtetni,

[6] 2011. október 25-i eDate Advertising és társai ítélet (C-509/09 és C-161/10, EU:C:2011:685).

hogy az alperes észszerűen előre láthatta, hogy a szóban forgó cikkel összefüggésben a személyiségi jogok védelmére irányuló kereset vele szemben benyújtható lengyel bíróság előtt, annak ellenére, hogy a felperest e cikk szövege nem említette, sem közvetlenül, sem közvetve.

22. E körülmények között a Sąd Apelacyjny w Warszawie (varsói fellebbviteli bíróság, Lengyelország) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Úgy kell-e értelmezni [az 1215/2012] rendelet 7. cikkének 2. pontját, hogy az érdekek központján alapuló joghatósági ok alkalmazható a természetes személy személyiségi jogainak védelmére irányuló ügyben abban az esetben, ha az említett jogokat sértő tevékenységként megjelölt internetes publikáció sem közvetlenül, sem közvetve nem tartalmaz e konkrét természetes személyre vonatkozó információt, hanem az azon csoport (a jelen ügy konkrét kontextusában a nemzet) tekintetében tartalmaz felróható cselekményekre utaló információkat, illetve állításokat, amelyhez a felperes tartozik, és amelyek a felperes szerint sértik a személyiségi jogait?

2) A személyiségi jogok interneten keresztül történő megsértése miatti vagyoni és nem vagyoni kártérítés iránti perekben az 1215/2012 rendelet 7. cikkének 2. pontjában meghatározott joghatósági okok vizsgálatakor, azaz annak vizsgálata során, hogy a nemzeti bíróság annak a helynek a bírósága-e, ahol a káresemény bekövetkezett vagy bekövetkezhet, figyelembe kell-e venni olyan körülményeket, mint:

– azon internetes oldal alapvető célközönségét, amelyen a jogsértés történt,

– az internetes oldal és a vitatott publikáció nyelvét,

– az időtartamot, amelynek során a vitatott internetes információ hozzáférhető volt a nyilvánosság számára,

– a felperes egyedi körülményeit – mint például a háborús múltját és jelenlegi társadalmi tevékenységét –, amelyekre a jelen ügyben az azon csoporttal szembeni állítások terjesztésének bírósági eljárásban történő megtámadásához való különös jog igazolása érdekében hivatkoztak, amelyhez a felperes tartozik?”

23. A felperes, az alperes, a lengyel kormány, valamint az Európai Bizottság írásbeli észrevételeket nyújtott be.

IV. Értékelés

24. A jelen indítvány felépítése a következő. Először is emlékeztetek a személyiségi jogokban állítólagosan okozott károkra vonatkozó, az 1215/2012 rendelet 7. cikkének 2. pontja szerinti joghatóságra vonatkozó (ítélkezési) gyakorlat jelenlegi állapotára (A). Ezután rátérek a jelen ügy sajátosságaira (B). Ezt követően kifejtem, hogy annak kérdése, hogy valamely személyt név szerint megjelöltek-e, miért nem lehet meghatározó szempont annak meghatározásához, hogy valamely káresemény bekövetkezhetett-e egy adott joghatóságon belül (C). Ezután a joghatósággal rendelkező bíróság előreláthatóságával kapcsolatos problémakörre fogok kitérni (D). Végül arra vonatkozó javaslatok teszek, hogy bár az uniós jog jelenlegi állapotában meglehetősen

megengedő a joghatóság tekintetében egy személy jóhírnevének online megsértése esetén, az ilyen keresetek tartalmát illetően a nemzeti bíróságnak mindazonáltal tiszteletben kell tartania bizonyos korlátokat (E).

A. Az interneten keresztül megvalósuló személyiségi jogi jogsértés vonatkozásában az 1215/2012 rendelet 7. cikkének 2. pontja által biztosított, a káresemény bekövetkezésének helye szerinti kétféle joghatóságról

25. A Bíróságnak az 1215/2012 rendelet jelenlegi 7. cikkének 2. pontjára vonatkozó ítélkezési gyakorlata mindig is hangsúlyozta, hogy a feltételezett sértett kártérítés iránti igényével kapcsolatban fenn kell tartani a nemzetközi joghatóság lehetőségét. Így a Bíróság következetesen úgy értelmezte ezt a rendelkezést, mint amely *egyszerre* vonatkozik a kárt okozó esemény bekövetkezésének helyére és a kár bekövetkezésének helyére.[7]

26. A személyiségi jogok megsértését illetően „[a hely], ahol a káresemény bekövetkezett" szövegrész fokozatosan két különböző joghatósági okot hívott életre.

27. A Shevill ítéletben a Bíróság a *nyomtatott* kiadványokkal kapcsolatban ezt a helyet minden olyan tagállammal összekapcsolta, „ahol [az állítólagosan kárt okozó] közzététel megvalósult, és ahol a sértett jóhírnevét állítólag megsértették", és e tagállam bíróságai „kizárólag az adott eljáró bíróság szerinti tagállamban okozott kár elbírálására" rendelkeznek joghatósággal.[8]

28. Ennek eredményeképpen kialakult az ún. „mozaikos megközelítés"[9]. Ez azon a felfogáson alapul, hogy a jóhírnevet állítólagosan sértő közzététel minden olyan helyen kiváltja „a sértettre nézve a károsító hatását", „ahol a kiadványt terjesztették, amennyiben az érintettet az adott helyen ismerik", és ebből következően e tagállamok bíróságai „vannak területileg leginkább abban a helyzetben, hogy értékeljék az adott tagállamban elkövetett jóhírnévsértést és megállapítsák az ebből eredő kár mértékét".[10]

29. A Bíróság eDate ügyben hozott ítéletével a Shevill ítélet „belépett" az online térbe. A Bíróság ugyanis az eDate ítéletben tudomásul vette a „Shevill és társai ügyben hozott ítéletből eredő, a kár tényleges bekövetkezéséhez kapcsolódó említett kritérium internetes összefüggésben való alkalmazásának nehézségei[t]" és „azon sérelem súlyosságá[t], amely valamely személyiségi jog jogosultját érheti, amikor megállapítja, hogy az említett jogot sértő tartalom a világ minden pontján hozzáférhető".[11] Ezért a Bíróság úgy határozott, hogy kiigazítja az 1215/2012 rendelet 7. cikkének 2. pontjára vonatkozó értelmezését „oly módon, hogy az interneten keresztül megvalósuló személyiségi jogi jogsértés sértettje az említett sérelemmel az Európai Unióban okozott kár tényleges bekövetkezésének helye szerint *a teljes kár* megtérítése érdekében *[egyetlen] bírósághoz* fordulhat"[12].

7 Kezdve az 1976. november 30-i Bier ítélettel (21/76, EU:C:1976:166, 19. pont).

8 1995. március 7-i Shevill és társai ítélet (C-68/93, EU:C:1995:61, 33. pont).

9 Lásd részletesen: a Bolagsupplysningen és Ilsjan ügyre vonatkozó indítványom (C-194/16, EU:C:2017:554, 28. pont, a további hivatkozásokkal).

10 1995. március 7-i Shevill és társai ítélet (C-68/93, EU:C:1995:61, 28–31. pont).

11 2011. október 25-i eDate Advertising és társai ítélet (C-509/09 és C-161/10, EU:C:2011:685, 47. pont).

12 Ugyanott, 48. pont. Kiemelés tőlem.

30. Így született az „érdekek központján” alapuló joghatósági ok. A Bíróság kimondta, hogy „az interneten közzétett tartalom valamely személy személyiségi jogaira való kihatását azon hely szerinti bíróság tudja leginkább megítélni, ahol az állítólagos sértett érdekeinek központja található”. [13]

31. Lényeges azonban, hogy az eDate ítéletben szereplő érdekek központja az online kiadványokat illetően nem lépett a Shevill ítéletben kidolgozott mozaikos megközelítés helyébe. Azt annak kiegészítéseként mint *alternatíva került hozzáadásra*. Így a személyiségi jogok interneten keresztül történő állítólagos megsértése esetén a sértett választhat, hogy i. az okozott teljes kár megtérítése érdekében az érdekeinek központja szerinti bírósághoz fordul, illetve ii. a keresetét valamely tagállam bíróságához nyújtja be az adott tagállam területén okozott kár megtérítése érdekében. [14]

32. A *Bolagsupplysningen* ügyre vonatkozó indítványomban [15] arról próbáltam meggyőzni a Bíróságot, hogy e megközelítés helytelen. A mozaikos megközelítésnek az online publikációkra való kiterjesztése által okozott jelentős gyakorlati problémákon túlmenően e választási lehetőség az ennek érdekében előadott elvi alapú érvek egyikével sem igazolható. Sőt, a két fél egyikének sem javít különösebben a helyzetén – a zaklatás eseteit kivéve –, hanem inkább drasztikusan csökkenti, vagy akár teljesen kizárja annak lehetőségét, hogy az alperes előre láthassa, hogy hol perelhető.

33. A Bolagsupplysningen ítéletben a Bíróság úgy határozott, hogy fenntartja e kettős megközelítést. [16] Ugyanakkor a Bíróság pontosította, hogy csak azon tagállam bíróságai dönthetnek az állítólagosan sértő online tartalom helyesbítése és eltávolítása iránti keresetről, ahol a felperes érdekeinek központja található. Ugyanis mivel e „kérelem egy és oszthatatlan”, csak olyan „bíróság előtt terjeszthető elő, amely […] a teljes […] kereset elbírálására joghatósággal rendelkezik”. [17]

34. Úgy tűnik tehát, hogy a Bolagsupplysningen ítéletet követően a „mozaik” alapú, korlátozott joghatósággal rendelkező bíróságok csak „osztható” jogorvoslatot tudnak biztosítani, míg az „érdekek központján” alapuló, teljes körű joghatósággal rendelkező bíróságok „osztható” és „oszthatatlan” jogorvoslati intézkedést egyaránt meg tudnak ítélni. [18]

35. A Bíróság konkrétan nem határozta meg, hogy a jogorvoslati lehetőségek mely típusai tartoznak ebbe a kategóriába. Mindazonáltal feltételezem, hogy az „osztható” jogorvoslati intézkedések alapvetően vagyoni kártérítést jelentenek (és esetlegesen olyan egyéb jogorvoslati intézkedéseket, amelyeket a joghatósági határok mentén meg lehet osztani), míg az „oszthatatlan” jogorvoslati lehetőségek közé azok tartoznak, amelyeket reálisan csak egyszer lehet megítélni és végrehajtani, mivel a végrehajtásukat követően a hatásuk mindenhol érvényesül (az információ helyesbítése vagy eltávolítása).

[13] Ugyanott.

[14] Ugyanott, 52. pont.

[15] A Bolagsupplysningen és Ilsjan ügyre vonatkozó indítványom (C-194/16, EU:C:2017:554).

[16] 2017. október 17-i Bolagsupplysningen és Ilsjan ítélet (C-194/16, EU:C:2017:766, 47. pont).

[17] Ugyanott, 48. pont.

[18] Természetesen az alperes lakóhelye szerinti „teljes körű” joghatóságon felül, amely az 1215/2012 rendelet 4. cikkének (1) bekezdése alapján valamennyi jogorvoslati lehetőség tekintetében mindenkor rendelkezésre áll – lásd még: 2011. október 25-i eDate Advertising és társai ítélet (C-509/09 és C-161/10, EU:C:2011:685, 42–43. pont).

36. Végül az eddigi ítélkezési gyakorlat meglehetősen homályos volt azzal kapcsolatban, hogy a „mozaikos” joghatóság és az „érdekek központján” alapuló joghatóság közötti különbségtétel pontosan milyen feltételek teljesülése esetén állapítható meg. Egyfelől a „mozaikos” joghatóság tekintetében a Bíróság ítélkezési gyakorlata két követelményt említ: a sérelmezett tartalomnak elérhetőnek kellett lennie az érintett tagállamban, és a kérelmező személyiségi jogainak e tagállamban potenciálisan sérelmet kellett szenvedniük.[19] Másfelől az „érdekek központján” alapuló joghatósághoz nyilvánvalóan több szükséges. Mindazonáltal, talán azon tény miatt, hogy e rendelkezést bevezették és megerősítették azokban az esetekben, amelyekben a jogvita és a kár bekövetkezésének helye szerinti bíróságok közötti *különösen szoros kapcsoló tényező*[20] ténylegesen ahhoz vezetett, hogy a „sértett érdekeinek központja” a sértett lakóhelyén található,[21] az ítélkezési gyakorlat a különleges tényezőkkel vagy egyéb figyelembe veendő szempontokkal kapcsolatban nem sok feltételt részletez.

B. A jelen ügy sajátosságai

37. A kérdést előterjesztő bíróság ebben a jogi összefüggésben először is azt kérdezi, hogy megállapítható-e az érdekek központja egy olyan kérelmező esetében, akit a vitatott publikáció *egyedileg* nem *azonosít*. A jelen indítványban a fenti megfogalmazást részesítem előnyben, szemben a kérdést előterjesztő bíróság által használt fordulattal, amely úgy szól, hogy „az említett […] internetes publikáció sem közvetlenül, sem közvetve nem tartalmaz e konkrét természetes személyre *vonatkozó* információt”. Annak megítélése, hogy valamely felperes, i. a neve, vagy ii. egyedi személyes jellemzői vagy körülményei[22] alapján, *egyedileg azonosítható-e* egy kiadványban, egy viszonylag objektív ténybeli értékelés kell, hogy legyen. Az, hogy a közzétett információk milyen mértékben *vonatkoznak* egy adott természetes személyre, egy olyan mértékű, (meglehetősen szubjektív) értékelés kérdése, amely máris magában foglalja a rendelkezésre bocsátott információk értékelésének egyes elemeit, és amely rövidesen áttér az ügy érdemét érintően annak vizsgálatára, hogy az adott személyt a közzététel ténylegesen milyen mértékben érintette.[23]

38. Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy mely releváns tényezőket kell figyelembe venni annak értékelése során, hogy fennáll-e az 1215/2012 rendelet 7. cikkének 2. pontján alapuló joghatóság megállapításához szükséges kapcsoló tényező.

39. A kért jogorvoslati intézkedések jellegére tekintettel a kérdést előterjesztő bíróság kifejezetten az „érdekek központján” alapuló joghatósággal kapcsolatban vár választ. Ugyanis a kérdést előterjesztő bíróság előtt[24] a felperes három különböző jogorvoslati intézkedést kér: vagyoni kártérítést, az alperes eltiltását attól, hogy a vitatott kifejezést a jövőben bármikor használja, valamint a felperesnek címzett nyilvános bocsánatkérést. Azt nem pontosították, hogy a kért

[19] Lásd: 1995. március 7-i Shevill és társai ítélet (C-68/93, EU:C:1995:61, 30. és 33. pont); 2011. október 25-i eDate Advertising és társai ítélet (C-509/09 és C-161/10, EU:C:2011:685, 51. pont); 2017. október 17-i Bolagsupplysningen és Ilsjan ítélet (C-194/16, EU:C:2017:766, 47. pont). Lásd még a szerzői jogok megsértésével összefüggésben: 2015. január 22-i Hejduk ítélet (C-441/13, EU:C:2015:28, 34. pont).

[20] 2017. október 17-i Bolagsupplysningen és Ilsjan ítélet (C-194/16, EU:C:2017:766, 26. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[21] Ugyanott, 33. pont.

[22] Példaképpen: csekély a jelentősége, hogy az online közzététel i. Michal Bobekről vagy ii. a Bíróságon jelenleg főtanácsnokként tevékenykedő őrült csehről tartalmaz potenciálisan kedvezőtlen állításokat. Mindkét esetben kétségtelen, hogy a jelen indítvány szerzője igencsak *egyedileg azonosított*, még ha a második esetben nincs is (közvetlenül) megnevezve.

[23] Ezen utóbbi körülményt megerősíti a fent hivatkozott nemzeti ítélkezési gyakorlat (a jelen indítvány 8–10. pontja), amely láthatóan arra vonatkozó jogi vélelmet, vagy inkább jogi fikciót teremt, hogy bizonyos típusú közzététel a személyek meghatározott csoportjára *vonatkozik*.

[24] Lásd a jelen indítvány fenti 16. pontját.

vagyoni kártérítés az állítólagos kár egészét, vagy csak azt a kárt hivatott lefedni, amely a lengyel bíróságok joghatóságán belül következett be. Mindenesetre azonban nagyon úgy tűnik, hogy a két másik jogorvoslati intézkedés „oszthatatlan" jogorvoslatnak minősül – vagyis azokat kizárólag olyan bíróság állapíthatja meg, amely a kérelmező érdekeinek központja alapján rendelkezik joghatósággal.[25]

40. Mindazonáltal a Bíróságnak a jelen indítvány előző részében kifejtett állandó ítélkezési gyakorlata alapján egyértelműen látszik, hogy az „érdekek központján" alapuló esetleges joghatósággal *párhuzamosan* továbbra is jelen van a „mozaikos" joghatóság.

41. E párhuzamosság meglehetősen jelentős következményekkel jár. Hacsak a Bíróság a jelen üggyel összefüggésben nem kívánja radikálisan felülvizsgálni az „érdekek központján" alapuló joghatóságra, a „mozaikos" joghatóságra, vagy mindenekelőtt ezek folyamatos párhuzamos létezésére vonatkozó ítélkezési gyakorlatát, amelyet az eDate ítéletben alakított ki és legutóbb a Bolagsupplysningen ítéletben erősített meg,[26] vagy ennek keretében esetleg közelebbről megvizsgálni a Bier ítéletet az interneten keresztül történő jogellenes károkozással összefüggésben,[27] nyilvánvaló, hogy függetlenül attól, hogy egy a jelenlegihez hasonló ügyben az (állítólagosan) sérelmet szenvedett fél vonatkozásában végül megállapítást nyer-e az érdekek központja, a „mozaikos" joghatóság mindig fennáll, amely lehetővé teszi, hogy *bármely* nemzeti bíróság megállapítsa a joghatóságát az osztható jogorvoslati intézkedések (nyilvánvalóan a vagyoni kártérítés) tekintetében a kár azon része tekintetében, amelyet a területén okoztak.

42. A jelen ügy tehát újfent bemutatja, hogy a joghatóság e két típusának folyamatos párhuzamos létezése legalább két szinten problémákat vet fel. Egyfelől némiképp hiábavaló erőfeszítésnek tűnik szenvedélyes vitát folytatni arról, hogy pontosan hol található a sérelmet szenvedett fél érdekeinek központja, olyan körülmények között, amelyben a „mozaikos" joghatóság mindenesetre potenciálisan 27 tagállamban elérhető. Másfelől az érdekek központját mostanáig lényegében a kérelmező lakóhelyével azonosították, azon feltevés alapján, miszerint ez az a hely, ahol a kérelmező jóhírnevének sérelme a leginkább érzékelhető. Ebben az összefüggésben nem egyértelmű, hogy milyen tér marad a jogvitát egy adott tagállam bíróságához kapcsoló *objektív* tényezők megvitatására, hiszen az érdekek központjának fogalma az állítólagos sértett *szubjektív* helyzetére épül.[28] Ezért a gyakorlatban az egyetlen elvégzendő feladat annak meghatározása, hogy hol található a sértett lakóhelye, és e tényleges *forum actorist* csak azon az alapon lehet elutasítani, ha a sértettnek az adott helyen alig vannak társas kapcsolatai.

[25] Ellentétben azokkal a bíróságokkal, amelyekhez esetlegesen „mozaikos" joghatóság alapján fordulnak a területükön bekövetkezett kárral kapcsolatban (lásd a jelen indítvány fenti 35. és 36. pontját). Az 1215/2012 rendelet 4. cikkének (1) bekezdése alapján az alperes lakóhelyén a „teljes körű" joghatóság itt is valamennyi jogorvoslati intézkedés tekintetében rendelkezésre áll.

[26] A Bíróság ezzel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatának kritikája tekintetében lásd például: Hess, B., „The Protection of Privacy in the Case Law of the CJEU", *Protecting Privacy in Private International and Procedural Law and by Data Protection*, Nomos, Baden-Baden, 2015., 106. o.; Reymond, M., „The ECJ eDate Decision: A Case Comment", *Yearbook of Private International Law*, XIII. kötet, SELP, 2011., 502–503. o.; Stadler, A., „Anmerkung zu EuGH, Urteil v. 17. 10. 2017 – C-194/16 Bolagsupplysningen OÜ, Ingrid Ilsjan/Svensk Handel AB", *Juristenzeitung*, 73. szám, 2018., 98. o.

[27] Lásd a jelen indítvány fenti 25. pontját. A közelmúltból lásd például: Campos Sánchez-Bordona főtanácsnok Verein für Konsumenteninformation ügyre vonatkozó indítványa (C-343/19, EU:C:2020:253, 46–48. pont). Az 1215/2012 rendelet 7. cikkének 2. pontjában szereplő, „a hely, ahol a káresemény bekövetkezett" fordulat törlésére vonatkozó, a jogtudomány által megfogalmazott javaslat tekintetében lásd például: Lutzi, T., „Internet Cases in EU Private International Law – Developing a Coherent Approach", *International & Comparative Law Quarterly*, 66. szám, 2017., 710–712. o.

[28] A 2017. október 17-i Bolagsupplysningen és Ilsjan ítélet (C-194/16, EU:C:2017:766) a 33. pontjában e helyre úgy hivatkozik, hogy a „*sértett* érdekeinek központja" (kiemelés tőlem), nem pedig *a jogvita* érdekeinek központja (vagy ahogy azt helyesen mondani kellene, a jogvita súlypontja).

43. Nem vagyok híve az ítélkezési gyakorlat jelenlegi állásának.[29] Úgy vélem, hogy a Bíróság egy napon kénytelen lesz újra megvizsgálni ezt az ítélkezési gyakorlatot. Mindazonáltal nem gondolom, hogy a jelen ügy megfelelő alkalom lenne erre, méghozzá egy meglehetősen egyszerű okból: a vitás kérdés ebben az ügyben nem a joghatóságot érinti, hanem inkább a kereseti kérelem érdemét, valamint a nemzeti jogban láthatóan elismert személyiségi jogok tartalmát és jellegét. Annak megállapítása azonban, hogy pontosan ki hivatkozhat megalapozottan a sértetti jogállásra, és mi a terjedelme a jóhírnevet állítólagosan sértő online publikáció által esetlegesen megsértett (személyiségi) jogoknak, elsődlegesen a kereset érdemét érintő kérdés, amelyet a vonatkozó nemzeti jog határoz meg. E kérdés nem az 1215/2012 rendelet 7. cikkének 2. pontja (vagy annak jogelődjei) szerinti joghatóságról szól (és a korábbi ügyekben sem erről volt szó).

44. Ezen okokból azt javaslom, hogy a Bíróság a jelen ügyben szűk és minimalista megközelítést alkalmazzon. A jelen ügy lényegében egy kérdés körül forog: az oszthatatlan jogorvoslati intézkedések, nevezetesen az állítás jövőbeni használatának tilalma és a bocsánatkérés közzététele tekintetében kizárja-e az online közzététellel állítólagosan hátrányosan érintett fél érdekeinek központjára vonatkozó feltétel alkalmazhatóságát az a körülmény, hogy e személyt a vitatott publikáció nem nevezi meg?

C. Megnevezni vagy nem megnevezni: van-e jelentősége annak, hogy a kár az 1215/2012 rendelet 7. cikkének 2. pontja szerint következik be?

45. Az alperes és a Bizottság lényegében azzal érveltek, hogy a személyiségi jogok állítólagos megsértésének sértettje csak abban az esetben fordulhat az érdekeinek központja szerinti bírósághoz, ha a szóban forgó publikációban *őt megnevezték*. Mindkét beavatkozó számos érvet előadott azzal kapcsolatban, hogy miként kell elkülöníteni a jelen ügy tényállását az eDate és az Bolagsupplysningen ítéletben foglaltaktól. Arra figyelmeztetnek, hogy a nemzetközi joghatóság veszélyes kiterjesztésével járhat, ha az „érdekek központján" alapuló joghatóság nem csak azon magánszemélyek számára lenne elérhető, akiket valamely publikáció egyértelműen nevesít, hanem a nemzeti, etnikai, vallási vagy egyéb alapon szerveződő csoportok olyan további meghatározatlan tagjai számára is, akikre az online publikáció csupán közvetetten hivatkozik.

46. Az említett két fél által a Bíróságnak javasolt döntéssel kapcsolatban a javasolt megközelítés lényegében a következő: mivel a vitatott publikáció a felperest név szerint nem említi, a kiadó észszerűen nem láthatta előre, hogy a publikáció a felperest érintheti. Így ahhoz, hogy az „érdekek központján" alapuló joghatóság megállapítható legyen, szükség van arra, hogy a (lehetséges) felperest a publikációban megnevezzék.

47. Az első javaslat tekintetében mindkét beavatkozóval egyet tudok érteni, habár más megközelítésből: a kiadó részéről annak észszerű mértékű előreláthatósága, hogy a publikációja hol okozhat kárt, valóban szükséges tényező. Ennek kellene lennie a külső határnak annak meghatározása során, hogy mi lehet a kár bekövetkezésének helye. Ugyanakkor, amint azt a következő részben (D) bemutatom, ez nem azt jelenti, illetve a jelenlegi ítélkezési gyakorlatban semmiképpen sem azt jelentette, hogy a joghatóság azokra a helyekre korlátozódna, amelyeket a kiadó szubjektív szempontból előre láthatott. Egyébiránt különbség van egy adott állítás által esetlegesen okozott kár objektív előreláthatósága és a konkrét felperes kilétének előreláthatósága között.

[29] Úgy vélem ugyanis, hogy ezt a Bolagsupplysningen és Ilsjan ügyre vonatkozó indítványomban (C-194/16, EU:C:2017:554) elég egyértelművé tettem, mivel indítványoztam, hogy a Bíróság nagytanácsa vizsgálja meg újra az eDate ítéletet.

48. Mindazonáltal az alperes és a Bizottság által képviselt második álláspontot illetően nem értek egyet azzal, hogy létezne olyan szabály, amely szerint ahhoz, hogy az állítólagos sértett tekintetében az „érdekek központján” alapuló joghatóság *megállapítható legyen*, e személyt a vitatott közzétételnek nevesítenie kell.

49. Mindenekelőtt igaz, hogy az „érdekek központján” alapuló joghatóság nem érhető el bármilyen, illetve minden körülmények között. Előfordulhat, hogy adott esetben egyszerűen nincsen ilyen központ. Ugyanez vonatkozik azonban azokra az esetekre is, amikor az adott személyeket valamely publikációban név szerint ténylegesen megjelölték. [30]

50. Egyebekben természetesen egyetértek azzal, hogy kell, hogy legyen valamilyen természetes összefüggés: ha valamely személyt egy publikációban nevesítettek vagy más módon egyértelműen egyedileg azonosítottak, észszerűen feltételezhető, hogy a kiadónak tudnia kellett vagy legalábbis kellő gondossággal feltételeznie kellett volna, [31] hogy valahol feltehetően fellelhető az ilyen személy érdekeinek központja. [32] Ezzel szemben ritkán kerül ilyen helyzetbe az olyan tartalom kiadója, amely nem hivatkozik meghatározott személyre. Ez azonban kizárja-e annak lehetőségét, hogy e kiadó az interneten keresztül mégis közzétegyen olyan tartalmat, amelyet nagyon valószínű, hogy minden észszerű értelmezés szerint úgy fognak tekinteni, hogy kárt okoz egy meglehetősen egyértelmű és előre látható helyen.

51. Nincsen olyan látható határvonal, amely e tekintetben egyértelmű joghatósági szabályként szolgálhatna. Ugyanakkor ez meglehetősen logikus a szóban forgó jogellenes károkozás jellegét tekintve: rendes körülmények között a jóhírnév megsértésével kapcsolatos kereset vizsgálata során az adott nyilatkozatot eseti alapon értékelik az összefüggéseinek fényében, és felmérik, hogy milyen negatív hatást gyakorolt a magánszemély védett jogaira. Ezen értékelés keretében ugyanis egyes állítások túlságosan távoliak ahhoz, hogy valamely magánszemély jóhírnevének érzékelhető sérelmét okozzák. Más állítások fájdalmasan közeliek lehetnek, még olyan személyek esetében is, akik nincsenek egyedileg azonosítva. Ez egy skálán helyezkedik el, nem pedig légmentesen lezárt dobozokban. A következő példák segíthetnek szemléltetni ezt az álláspontot.

52. Először is képzeljünk el egy olyan online publikációt, amely jóhírnevet sértő állításokat tartalmaz az adott személy valamely közeli hozzátartozójára vonatkozóan: ez lehet férj, feleség, gyermek vagy szülő. E példa szempontjából tételezzük fel, hogy a becsületsértő állítás az adott személy férjére vonatkozik. Képzeljünk el tehát egy, a férjről közzétett, jóhírnevet sértő cikket, amelyben őt megnevezik, név szerint azonban senki másra nem hivatkoznak. A férj bármilyen okból úgy határoz, hogy nem indít eljárást. Mindazonáltal a körülötte lévő személyek számára, beleértve a házastársát is, látható, hogy szenved ezen állítás következményeképp. Ha a házastárs úgy döntene, hogy az e cikk közzétételével neki okozott nem vagyoni kár megtérítése iránt a saját nevében keresetet nyújt be, amennyiben a nemzeti jog kereshetőségi jogot biztosít az ilyen személynek, ez utóbbi személy nem hivatkozhatna a saját érdekeinek központjára?

53. Másodszor, mi a helyzet a személyek valamely csoportjával szemben tett, jóhírnevet sértő megjegyzésekkel, akiket bár nem nevesítenek, némi erőfeszítéssel azonban beazonosíthatók (habár a kiadó esetleg nincsen abban a helyzetben, hogy valamennyiüket ismerje)? Képzeljük el a személyek egy olyan csoportját, akiket szakmai vagy kulturális kötelék fűz össze (egy

[30] Lásd: 2017. október 17-i Bolagsupplysningen és Ilsjan ítélet (C-194/16, EU:C:2017:766, 43. pont).

[31] Valójában egy adott személyre hivatkozó tartalom közzététele egyáltalán nem biztosítja annak ismeretét a kiadó részéről, hogy hol található e személy érdekeinek központja. Ez inkább csak gondosságot feltételez.

[32] 2011. október 25-i eDate Advertising és társai ítélet (C-509/09 és C-161/10, EU:C:2011:685, 50. pont).

meghatározott vállalat munkavállalói, valamely kamara vagy klub tagjai) vagy földrajzilag tartoznak együvé (egy adott hely vagy város lakosai). Gondoljunk bele, hogy a személyek egy ilyen csoportjával szemben bántó állítást tesznek közzé egy online kiadványban.

54. Harmadszor, még tovább haladva ezen a skálán ott találjuk a nagyobb közösségek tagjait, akiket közös jellemzőik kapcsolnak össze, amelyek lehetnek nemzeti, etnikai, faji, nemi, szexuális irányultságon alapuló jellemzők, és így tovább. Mi a helyzet az ilyen közösségek tagjaival, akik úgy érzik, hogy bizonyos interneten közzétett nyilatkozatok sértik őket? Mivel őket a nevük megjelölésével egyénileg nem azonosították, ez akadályát képezi-e annak, hogy az online publikációkat úgy tekintsék, mint amelyek kárt okoznak? Ez vajon azt jelenti, hogy e személyek fogalmilag nem hivatkozhatnak az érdekeik központjára?

55. E forgatókönyvek mindegyikére két közös változó vonatkozik. Egyrészt nincsenek jól meghatározott kategóriák vagy határok. Éppen ellenkezőleg, csupán a lehetséges „egyéniesítési fokok” képlékeny folyamata létezik, amelyet az esetek végtelen tényállási változatai fényében kell értékelni, melynek során egy adott nyilatkozatot a maga összefüggéseiben és egy adott kérelmezőre tekintettel értékelnek. Másrészt az alkalmazandó nemzeti jog hatálya alá tartozik annak kérdése, hogy valamely személynek ezen esetek bármelyikében jogában áll-e ilyen keresetet benyújtani, illetve egyáltalán rendelkezhet-e sértetti jogállással, és mely (személyiségi) jogok tekintetében.

56. Az ilyen esetfüggő sokszínűséget eredményesen nem pótolhatja egy olyan joghatósági szabály, amely értelmében, ha valamely személyt nem nevesítenek egy online publikációban, vagy abban legalábbis nem kellőképpen azonosítják,[33] akkor önmagában többé nem érhető el a szokásosan arra vonatkozó előzetes értékelésen alapuló joghatóság, hogy az adott személy tekintetében azon a joghatóságon belül *bekövetkezett-e kár* vagy sem, *illetve annak bekövetkezése valószínűsíthető-e*, vagy sem. Ez számos esetben különbségtételre alkalmatlan és nem megfelelő eszköznek bizonyulna. Egyetlen feltételt (az adott személyt megnevezték) használnának mint rendkívül megbízhatatlan helyettesítő mutatót egy nagyon eltérő értékeléshez (egy adott közzététel okozott-e kárt egy meghatározott joghatóságon belül).

57. Következésképpen nem hiszem, hogy célszerű lenne a Bíróság számára, hogy az alperes és a Bizottság által javasolthoz hasonló joghatósági szabályt alkalmazzon. Ahelyett, hogy megpróbálna egyértelmű különbséget tenni azon esetek között, amelyekben valamely felet egyedileg azonosítottak, illetve amelyekben nem, a Bíróságnak inkább a bíróság és a joghatóság objektív előreláthatóságának szükségességére, valamint az ilyen értékelés keretében figyelembe veendő esetleges szempontokra kellene emlékeztetnie, amelynek a kérdésével most fogok foglalkozni.

D. A lényeg: az okozott kár észszerű és objektív előreláthatósága

58. Az előreláthatóság körében az alapvető kérdés: pontosan *mit* kellene előre látni? Azt a helyet, ahol a kár bekövetkezett vagy bekövetkezhet (általánosságban a Bier ítélet második része), vagy mindössze azt a helyet, ahol a tényleges sértett saját érdekeinek központja (más szóval az átfogó kárnak csak egy kis része) található?

[33] Miközben ez továbbra is meglehetősen megfoghatatlan, hol húznánk meg akkor a határt annak megítélésekor, hogy vajon valamely publikáció „kellőképpen egyedileg azonosít”, ha elfogadjuk azt a lehetőséget, hogy egy személy akkor is érintett lehet, ha nem nevezik meg.

59. A felperes és a Bizottság helyesen hangsúlyozzák, hogy a joghatóság előreláthatósága az 1215/2012 rendelet általános követelménye. Ez ugyanis valóban szerepel a (15) és (16) preambulumbekezdésben, amely megköveteli, hogy az alperes lakóhelyén alapuló joghatóság elvétől való bármely eltérés,[34] azaz bármely vagylagos joghatósági ok „a bíróság és a per közötti szoros kapcsolaton alapul[jon] […] az igazságszolgáltatás megbízható működésének előmozdítása érdekében. A szoros kapcsolat megléte jogbiztonságot nyújt, és elkerüli azt, hogy az alperes ellen egy olyan tagállam bíróságán indíthassanak eljárást, amelyre észszerűen nem számíthatott. Ez különösen fontos a magánélet és a személyiségi jogok – többek között a jóhírnév – megsértéséből eredő szerződésen kívüli kötelmi viszonyokkal kapcsolatos jogviták tekintetében."

60. Ugyanakkor meglehetősen hosszú gondolatmenet szükséges ahhoz, hogy ettől a javaslattól eljussunk ahhoz, amelyet a jelen ügyben javasolnak: i. az alperes nem lehetett abban a helyzetben, hogy előre lássa a lengyel bíróságok joghatóságát, mivel a vitatott publikáció nem nevezte meg a felperest; ii. így az alperesnek egyáltalán nem volt tudomása a felperes személyazonosságáról; iii. így az alperes nem ismerhette a lakóhelyét; és iv. következésképpen az alperes nem láthatta észszerűen előre, hogy hol található a felperes érdekeinek központja.

61. Azzal egyetértek, hogy egy ilyen gondolatsort valóban meg lehetne állapítani, ha *az eljáró bíróság előreláthatóságának* kérdését kizárólag a *felperes* személyazonosságának és *lakóhelyének* kérdésére korlátoznánk. Ez azonban nem az a „kiszámíthatóság", amelyre a hivatkozott preambulumbekezdések láthatóan törekednek. Ezt az előreláthatóságot a jogvita és a bíróság közötti szoros kapcsolat, vagyis a jogvita és az eljáró bíróság közötti, a megfelelő igazságszolgáltatás érdekében fennálló *objektív* kapcsolat hivatott biztosítani.

62. Az érdekek központjának azonosítását illetően kénytelen vagyok egyetérteni azzal, hogy annak objektív kiszámíthatósága, amit talán a legjobb a jogvita „súlypontjának" nevezni, láthatóan a sértett lakóhelyének meghatározására redukálódott.[35] Nem gondolom ugyanakkor, hogy a Bíróságnak ezen az úton kellene tovább mennie olyan kiegészítő szabályok létrehozásával, amelyek még inkább eltávolodnak attól, amiről az értékelésnek valójában szólnia kellene. Egyszerűen megfogalmazva a jogvita súlypontjának észszerű előreláthatóságát ténylegesen nem válthatja fel a kiadó arra vonatkozó tudomása, hogy hol található a sértett lakóhelye. Megint csak, miközben teljes mértékben egyetértek azzal, hogy a joghatósági szabályoknak előreláthatóknak kell lenniük, nem hiszem, hogy egy ilyen korlátozás azt a fajta előreláthatóságot szolgálja, amelyet az 1215/2012 rendelet előirányzott.

63. Először is a személyiségi jogok értékelése során legalább két szempontot figyelembe kell venni: nem csupán a sértett fél ténybeli vagy szociális helyzetét, valamint az abban okozott kárt (tehát a sértetti oldalt), hanem mindenekelőtt a megfelelő szövegkörnyezetbe helyezett konkrét állítás jellegét, tartalmát és hatókörét is (a nyilatkozati oldal, valamint annak hatóköre és hatása). A joghatóság előreláthatóságát e két szempont találkozásánál kell értékelni, nem csupán az előreláthatóság szempontjából, vagy akár a sértett lakóhelyének ismerete alapján.

64. E tekintetben ismét[36] csak egyet kell értenem Cruz Villalón főtanácsnok álláspontjával, aki ilyen összefüggésben hangsúlyozta az előreláthatóság és a jogbiztonság fontosságát.[37] Az előreláthatóság ezen típusát mindazonáltal *a jogvita* (objektív) súlypontjának, nem pedig csupán a *sértett* (szubjektív) érdekei központjának azonosítása volt hivatott biztosítani. Nagy tudású

[34] Lásd még: 2002. február 19-i Besix ítélet (C-256/00, EU:C:2002:99, 52. pont).

[35] A jelen indítvány fenti 36. és 42. pontjában előadottak szerint.

[36] Lásd a Bolagsupplysningen és Ilsjan ügyre vonatkozó indítványom (C-194/16, EU:C:2017:554, 99–103. pont).

[37] Az eDate Advertising és társai egyesített ügyekre vonatkozó indítvány (C-509/09 és C-161/10, EU:C:2011:192, 58. pont).

főtanácsnok kollégám ezért azt javasolta, hogy a „súlypont" vizsgálata két *együttes* feltételből álljon, amelyből az egyik a kérelmezőre, a másik pedig a kérdéses információ jellegére fókuszál.[38] Valamely tagállam bíróságai csak abban az esetben rendelkeznének joghatósággal, ha náluk lenne fellelhető a kérelmező érdekeinek központja, *továbbá* „a vitatott információnak oly módon kifejezettnek kell lennie, hogy lehetővé tegye annak észszerű előrelátását, hogy az említett információ objektíve releváns [abban a tagállamban]"[39].

65. Valóban úgy tűnik, hogy a Bíróság a két tényező közül mindeddig kizárólag az elsőre összpontosított (a kérelmező helyzetére), miközben egyáltalán nem foglalkozott a másodikkal (az állítólagosan kárt okozó írás jellegével és tartalmával). E hallgatást azonban nem feltétlenül kell a második kritérium relevanciájának kifejezett elutasításaként értelmezni. Érdemes észben tartani, hogy mind az eDate ítéletben, mind a Bolagsupplysningen ítéletben az érintett ügyek kérelmezőit a szóban forgó kiadványokban nevesítették. Előfordulhat tehát, hogy egyszerűen feltételezték az adott információ objektíve releváns voltát a kérelmezők lakóhelyén, és nem volt szükség arra, hogy különösebben részletesen megvizsgálják a szóban forgó írás tartalmát és jellegét.

66. Ebből a szempontból a kiindulópontot az adott írás jellege, tartalma és elérhetősége jelenti, egy meghatározott személlyel, a keresetet indító felperessel való összefüggésében vizsgálva. Egy adott állítás a maga megfelelő szövegösszefüggésében tekinthető-e úgy, hogy kárt okoz egy adott kérelmezőnek egy meghatározott helyen? A kívánt előreláthatóság az adott bíróság észszerű előreláthatóságát jelenti egy konkrét állítás esetében. Nem korlátozható a kérelmező személyazonosságának és lakóhelyének előzetes ismeretére.

67. Másrészt, ha elfogadjuk, hogy elsődlegesen a nemzeti jog feladata a személyiségi jogok tartalmának és az azokra gyakorolt bármely hatásnak a meghatározása, valamint hogy az állítás által okozott kár szempontjából nem csak a kérelmező személyazonosságának ismerete, hanem főként az állítás tartalma és jellege bír jelentőséggel, úgy nem kizárt, hogy a „földrajzilag meghatározott" állítás kárt (elsődlegesen) azon a „földrajzilag meghatározott" helyen okoz, amelyre hivatkozik. Ha valaki az interneten olyan nyilatkozatot tesz közzé, amelyben azt állítja, hogy X város valamennyi lakosa autótolvaj, vagy hogy az egyetlen munka, amelyben Y asszonyai jól teljesítenek, az a prostitúció, vajon meglepő lenne, ha X város lakosai vagy Y asszonyai vitatnák ezen állításokat?[40]

68. Harmadszor a kiadónak a kárt okozó konkrét publikációval kapcsolatos bármilyen szubjektív szándéka ehhez a tényezőhöz kapcsolódik. Nem szükséges azonban, hogy azt a honlapot, amelyen a jogsértést elkövették, kifejezetten az érintett tagállam nyilvánosságának szánják. Míg az ilyen szubjektív szándékra például az 1215/2012 rendelet 17. cikke (1) bekezdésének c) pontja[41] alapján szükség van, ennek a fogyasztói szerződések területén kívüli alkalmazása bizonyítási nehézségeket okozna. Szintén nem lenne összeegyeztethető – amint arra a lengyel kormány helyesen rámutat –

[38] Ugyanott, 59–66. pont.

[39] Ugyanott, 60. pont.

[40] Másrészt, a „földrajzilag meghatározott" állításokat illetően feltételezhető, hogy X város lakosainak vagy Y asszonyainak jóhírnevét az ilyen állítások *egyéb*, X várostól *eltérő helyen* és Y asszonyaitól *eltérő személyek* révén is érinthetik, X város lakosai vagy Y asszonyai ugyanis feltehetően tudják, hogy a fenti állítások nem igazak, természetesen X város autótolvajainak és Y azon asszonyainak kivételével, akik az említett szolgáltatással foglalkoznak. Ez az érdekfeszítő érvelés azonban, amely erősen emlékeztet Jára Cimrman szerző Philosophy of Externism című művére, annak megállapításához vezethet, hogy az egyetlen hely, ahol a földrajzilag meghatározott állítások bárkit is érinthetnek, kívül esik azon a területen, amelyre hivatkoznak. Másodlagosan azzal is lehet érvelni, hogy e területeken az egyedüli személyek, akiknek a jóhírnevét ténylegesen érinthetik az ilyen állítások, éppen azokhoz a (szakmai) csoportokhoz tartoznak, amelyeket az adott állítások megjelöltek, ezáltal az érintett felperes a kereset benyújtásával egyidejűleg önvádat is megvalósítana.

[41] Ugyanezek a feltételek megtalálhatók a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló, 2008. június 17-i 593/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet („Róma I") (HL 2008. L 177., 6. o.; helyesbítés: HL 2009. L 309., 87. o.) 6. cikkének (1) bekezdésében. Lásd: 2010. december 7-i Pammer és Hotel Alpenhof ítélet (C-585/08 és C-144/09, EU:C:2010:740) az internettel kapcsolatos ügyekre vonatkozó értelmezése tekintetében.

a 7. cikk 2. pontjának és a 17. cikk (1) bekezdésének eltérő szövegével. Ennek azonban mindenesetre aligha lenne értelme a jelen ügyben szereplő jogellenes károkozás jellegét tekintve. A Bíróság ugyanis már jutott hasonló következtetésre, amikor megtagadta a „mozaikos" joghatóság ellensúlyozásaként egy hasonló kritérium alkalmazását a szellemi tulajdont érintő jogsértésekkel kapcsolatos ügyekben. [42]

69. Attól is óva intenék, hogy lényegében bevezessük „a szándékosság szempontját" az interneten megvalósult szerződésen kívüli károkozásra. [43] A kiadó szubjektív szándéka – amennyiben az megállapítható – a közzététel pillanatában, kizárólag jelzésértékű lehet. Mindazonáltal nem bír döntő jelentőséggel. Ehelyett annak van jelentősége, hogy az objektív „tárgyi bizonyítékok" széles köréből levont következtetések alapján észszerűen előrelátható volt-e, hogy az interneten közzétett információ egy bizonyos területen „hírértékkel" fog bírni, ami arra ösztönzi az adott terület olvasóit, hogy hozzáférjenek. Az ilyen értékelendő tényezők közé tartozhat például a publikáció tárgya, a honlap felső szintű doménneve, a nyelve, a rovat, ahol a tartalom megjelenik, a keresőmotorok által nyújtott kulcsszavak, vagy a honlap hozzáférési naplói. [44]

70. Mindazonáltal, mivel e megfontolások a Bier ítéletben vizsgált hatásokra, vagyis a kár bekövetkezésének helyére alkalmazandók, eléggé logikusnak tűnik, hogy a nyilvánosság szempontjából az adott publikáció ezt követő objektív hatására fókuszálnak, ahelyett, hogy különösebben a kiadó eredeti és meglehetősen szubjektív szándékával foglalkoznának. E szempontból kell értékelni az 1215/2012 rendelet (16) preambulumbekezdésének megfelelően a *jogvita* és a *bíróság* közötti *egyértelmű objektív kapcsolatot*, ami az online tartalmak szinte korlátlan földrajzi kiterjedésének ellensúlyozásaként igazolja a joghatósági felkérést. [45]

71. Negyedszer, az előreláthatóság ezen értelmezésére figyelemmel, némi útmutatás adható segítségképpen a kérdést előterjesztő bíróságnak a második kérdésében felsorolt szempontokat illetően. A kérdést előterjesztő bíróság által említett első két szempont ugyanis bizonyos jelentőséggel bír ezen értékelés szempontjából: ezek a célközönség és a közzététel nyelve. Mindazonáltal, ellentétben azzal, amit az alperes állít, valamint összhangban az ebben a részben fentebb már kifejtett érvekkel, a közönség *objektív* közönségnek minősül. Másként fogalmazva, az a közönség, amely érdeklődhet az ilyen információk iránt és azokhoz hozzáférhet, nem pedig valamely üzleti terv, a honlapon található címsorok jellege és száma, vagy a kiadó szubjektív észlelése által *szubjektív* módon meghatározott közönség.

72. Ezzel szemben nehéz megérteni, hogy a kérdést előterjesztő bíróság által említett két másik kritérium miként bírna jelentőséggel a joghatóság kérdésének eldöntése során, és miért nem inkább az ilyen igény megalapozottságára vonatkozó elemeknek minősülnek. Ez különösen igaz azon javaslatra, hogy vegyék figyelembe azt „az időtartam[ot], amelyen keresztül a vitatott internetes információ hozzáférhető volt a nyilvánosság számára" vagy „a felperes oldalán felmerülő egyedi körülmények[et]". E két tényező kétségtelenül fontos azon kár értékelése szempontjából, amelyet a közzététel a feltételezett sértett jóhírnevében okozott. Szerepük

[42] Lásd: 2013. október 3-i Pinckney ítélet (C-170/12, EU:C:2013:635, 42. pont); 2015. január 22-i Hejduk ítélet (C-441/13, EU:C:2015:28, 32–33. pont).

[43] Lásd: Cruz Villalón főtanácsnok eDate Advertising és társai egyesített ügyekre vonatkozó indítványa (C-509/09 és C-161/10, EU:C:2011:192, 62. pont).

[44] Ugyanott, 63–65. pont.

[45] Lásd például, általánosságban a Bíróság ítélkezési gyakorlatát, valamint az internettel kapcsolatos ügyekben a hasonló megközelítés bevezetésének szorgalmazását illetően: Auda, A. G. R., „A proposed solution to the problem of libel tourism", *Journal of Private International Law*, 12. szám, 2016., 115–116. o.; Reymond, M., „Jurisdiction in case of personality torts committed over the Internet: a proposal for a targeting test", *Yearbook of Private International Law*, 14. kötet, 2012/13., 217–21. o.; vagy Lutzi, T., *Private International Law Online*, Oxford University Press, Oxford, 2020., 5.85., 5.87–88. pont.

azonban, a joghatóság tekintetében sokkal korlátozottabb, mivel az 1215/2012 rendelet 7. cikkének 2. pontja annak előírására szorítkozik, hogy a kár, amelynek megtérítését a felperes kéri, az adott bíróság joghatóságán belül következett be.

73. Végül, ötödször, az összes fenti kérdést végső soron a kérdést előterjesztő bíróságnak kell vizsgálnia. Ugyanakkor a joghatóság szintjén az előreláthatóság kérdését annak feltárásával kell helyesen meghatározni, hogy vajon az adott állítás a jellegére, tartalmára és az elérhetőségére tekintettel kárt okozhatott egy adott kérelmezőnek egy meghatározott területen. Tehát egyértelműen az adott bíróság előreláthatóságáról és kiszámíthatóságáról van szó. Ez nem korlátozható annak kérdésére, hogy egy adott kiadó tudott-e vagy tudhatott-e a lehetséges sértett lakóhelyéről a tartalom online felületre történő feltöltése pillanatában.

74. Ennek fényében és a Bíróság elé terjesztett tények alapján természetesen nehéz azt állítani, hogy a „treblinkai lengyel megsemmisítő tábor” megfogalmazást az interneten közzétevő németországi kiadó számára teljesen előreláthatatlan volt, hogy egy ilyen állítással valakinek Lengyelországban problémája lehet. Ezért talán nem lehetett kizárni, hogy az említett állítás következtében a „kár bekövetkezésének helye” e területen is lehet, különös tekintettel arra, hogy az állítást olyan nyelven tették közzé, amelyet az adott ország területén kívül is széles körben értenek. E logikát követve, bár e kérdések vizsgálata végső soron a nemzeti bíróság hatáskörébe tartozik, nehezen érthető, hogy az 1215/2012 rendelet 7. cikkének 2. pontján alapuló joghatóság milyen módon zárható ki módszertani szempontból.

E. A (nemzetközi) joghatóságról és az alkalmazandó (nemzeti) jogról

75. Mindent figyelembe véve talán nem lehetett teljesen előre látni, hogy ha az alapügyben szóban forgóhoz hasonló állítást követően kár következik be, azt területileg az abban szereplő földrajzi vagy nemzeti hivatkozás alapján lehetne meghatározni. A jelen ügy összefüggéseiben meglehetősen meglepő, hogy a szóban forgó állításra, annak jellegére, időtartamára, és azokra a körülményekre figyelemmel, amelyek között azt az interneten közzétették, ezen állítás bármely személynek az egyéni személyiségi jogait észszerűen sérthette, vagy e tekintetben őt személyében is érinthette.

76. Márpedig ezek a kérdések az alkalmazandó nemzeti jogra tartoznak, amelyeket a kérdést előterjesztő bíróság még nem vizsgált meg. Ezek azt a kérdést érintik a jelen ügyben, hogy a felperes sikerrel hivatkozhat-e arra, hogy a jelen ügyben őt ténylegesen sértette a „lengyel megsemmisítő tábor” kifejezés használata. Ez nem igazán joghatósági kérdés, mivel az ügy érdemét vagy ügy érdemére gyakorolt lehetséges hatásokat érinti, amennyiben azt külön vagy a kereshetőségi joggal összefüggésben előzetes kérdésként értékelik.

77. Kétségtelen, hogy nem mindig könnyű egyértelműen elhatárolni a joghatósághoz, illetve az ügy érdeméhez kapcsolódó kérdéseket. Ezenkívül az online kiadványok és a személyiségi jogok megsértésének sajátos összefüggésében a joghatóság minden valószínűség szerint meghatározza az alkalmazandó jogot is. A jogellenes károkozással kapcsolatos jog egyéb területeivel ellentétben a személyiségi jogok megsértésével kapcsolatos jogvitákban nincs harmonizált kollíziós szabály.[46] Így minden egyes hatáskörrel rendelkező bíróság a saját belső kollíziós szabályát alkalmazza, ami

[46] A szerződésen kívüli kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról szóló, 2007. június 11-i 864/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet („Róma II”) (HL 2007. L 199., 40. o.; helyesbítés: HL 2016. L 39., 63. o.) nem tartalmaz harmonizált kollíziós szabályt. Az 1. cikk (2) bekezdésének g) pontja a rendelet hatálya alól kifejezetten kizárta a magánélet és a személyiségi jogok – többek között a jóhírnév – megsértését.

feltehetően a saját anyagi jogának alkalmazásához vezet, különösen mivel az eljárásnak ebben a szakaszában a kárt vagy annak releváns részét úgy tekintik, hogy az a saját területükön következett be.

78. Ez azonban nem jelenti azt, hogy az alkalmazandó jog szintjén „bármi elfogadható" a személyiségi jogoknak a belső piacon online közzététel útján történő esetleges megsértésével összefüggésben. Ahelyett, hogy levonnék bármilyen következtetést, szeretnék megemlíteni két elemet, amelyek e tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság számára esetlegesen relevánsak lehetnek.

79. Először is érdemes lehet felidézni, hogy a 2000/31/EK irányelv[47] 3. cikkének (2) bekezdése „– az e 3. cikk (4) bekezdésében előírt feltételekkel engedélyezett eltérések sérelme nélkül – kizárja, hogy az elektronikus kereskedelemmel összefüggő szolgáltatás nyújtója az említett szolgáltató letelepedési helye szerinti tagállamban hatályos anyagi jogban előírtaknál szigorúbb követelményeknek legyen alávetve."[48]

80. A Papasavvas ügyben hozott ítéletében a Bíróság pontosította, hogy ezen irányelv 3. cikke a sajtóorgánumokra is alkalmazandó, még akkor is, ha a bevételeik tisztán reklámok útján keletkeznek, valamint szintén vonatkozik a tevékenységükkel összefüggő *rágalmazásért való polgári jogi felelősséggel kapcsolatos nemzeti szabályozásra*.[49]

81. Az alperes állításával ellentétben az, hogy a 2000/31 irányelv alkalmazhatónak tűnik a jelen ügyhöz hasonló ügyekben, nem minősül a lengyel bíróságok joghatóságával szembeni érvnek. Ugyanakkor az ilyen ügy érdemi kimenetelét illetően egyértelműen korlátozza az 1215/2012 rendelet 7. cikkének 2. pontja alapján joghatósággal rendelkező uniós bíróságokat egy másik tagállamban letelepedett szolgáltató vonatkozásában. Az ilyen bíróságnak, ideértve a lengyel bíróságokat is, ezért meg kell vizsgálnia, hogy a jóhírnév megsértésére vonatkozó nemzeti jogának alkalmazása nem veti-e az alperest az alperes székhelyén[50] (a jelen esetben Németországban) hatályban lévő követelményeknél szigorúbb követelményeknek alá, feltéve, hogy a 2000/31 irányelv 3. cikke szerinti egyetlen kivétel sem alkalmazható.[51]

82. Másrészt bármely olyan határozatot, amelyet az 1215/2012 rendelet 7. cikkének 2. pontja alapján joghatósággal rendelkező bíróság hozott, vagyis fogalmilag egy olyan helyzetben, amelyben az alperes lakóhelye nem azon a területen található, el kell ismerni egy másik tagállamban, jellemzően az alperes lakóhelye szerinti tagállamban, annak érdekében, hogy azt az alperessel szemben végre lehessen hajtani. Ilyen esetben az alperes arra hivatkozhat, hogy az ilyen elismerés az 1215/2012 rendelet 45. cikke (1) bekezdésének a) pontja értelmében nyilvánvalóan ellentétes lenne e tagállam *közrendjével*.

83. Egy ilyen helyzetben véleményem szerint teljesen elképzelhető, hogy a megkeresett tagállam bírósága az ilyen határozat elismerését egy igen egyszerű okból tagadja meg. Az ilyen ítélet meghozatalához felhasznált alkalmazandó nemzeti jog (ítélkezési gyakorlat) jelentősen eltér attól, ami a személyiségi jogok egységes európai értelmezése részének tekinthető.

[47] A belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól szóló, 2000. június 8-i európai parlamenti és tanácsi irányelv („Elektronikus kereskedelemről szóló irányelv") (HL 2000. L 178., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 25. kötet, 399. o.).

[48] 2011. október 25-i eDate Advertising és társai ítélet (C-509/09 és C-161/10, EU:C:2011:685, 67. pont).

[49] 2014. szeptember 11-i Papasavvas ítélet (C-291/13, EU:C:2014:2209, 27–29. és 32. pont).

[50] Lásd még például: De Miguel Asensio, P., *Conflict of Laws and the Internet*, Edward Elgar, Publishing Limited Cheltenham, 2020, 3.141–44. pont; és Lutzi, T., *Private International Law Online*, Oxford University Press, Oxford, 2020, 4.17–18. pont.

[51] A 2000/31 irányelv 3. cikkének (4) bekezdése szerinti ilyen eltérés *anyagi* és *eljárási* feltételeinek egyaránt teljesülniük kell.

84. E kérdéseket illetően a tagállamokban nyilvánvalóan eltérések vannak. A személyiségi jogok meghatározó eleme ugyanakkor az, hogy azok *személyesek*: azokat egyedileg, az összefüggéseikben kell vizsgálni, figyelemmel az adott személyre és a méltóságára, ami a személyes érintettség és sérelem eseti alapon történő értékelését eredményezi. Úgy tűnik, hogy az alapügyben alkalmazandó nemzeti jog (ítélkezési gyakorlat)[52] ezt az egységes értelmezést egy nacionalistának és általánosnak ható jogi vélelemmel, vagy inkább fikcióval váltja fel: a *lengyel* állampolgár személyisége a nemzeti identitásából, a nemzeti méltóságából, illetve a lengyel nemzet történelmi igazságának tiszteletben tartásához való jogból tevődik össze, a nemzetiszocialista megsemmisítő táborok *lengyel* túlélőjét pedig érintik az olyan állítások, mint amilyen az alapügyben is szerepel.[53] Egy nemzet múltban elkövetett kollektív bűnei egy másik nemzet jelenbeli és jövőbeni kollektív sérelméhez vezetnek, és a valamely nemzethez tartozás láthatóan fontosabb, mint az egyén.

85. Ezenkívül természetesen lehetnek további fenntartások, amelyek a megkeresett tagállam közrendjéből erednek, mint például a véleménynyilvánítás szabadsága és a személyiségi jogok védelme közötti megfelelő egyensúly, illetve a megítélt jogorvoslati intézkedések arányossága.[54]

86. Mindazonáltal e résznek, valamint a jelen indítvány egészének az a lényege, hogy bármely ilyen határozat tartalmával kapcsolatos fenntartás az ilyen ügy érdeméhez, és nem igazán a joghatóság kérdéséhez tartozik. Megértem, hogy a jelen ügy vonatkozásában miért tűnik vonzónak egy olyan szabály megállapítása, amely szerint kizárólag az online publikációban megnevezett személyek lehetnek olyan helyzetben, hogy az érdekek központján alapuló joghatóságra hivatkozzanak. Márpedig, amint azt a jelen indítvány előző részeiben igyekeztem kifejteni, egy ilyen látszólag „könnyű megoldásos” megközelítés a jövőben csak további problémákat hozna létre egy olyan jogterületen, amelyre már most is nyomás nehezedik.

87. Mindemellett, amint azt mindazonáltal e záró részben is megpróbáltam szemléltetni, a gyakorlatban valójában nincsen szükség ilyen *ad hoc* szabályok megalkotására. Az ilyen nemzeti határozat érdemi részével kapcsolatos problémákat pontosan itt lehet érvényesen rendezni: az ilyen igény megalapozottságának szintjén, akár az eredeti keresetet elbíráló nemzeti bíróság által, ha e bíróság meggyőződött arról, hogy a 2000/31 irányelvet kellett alkalmazni az előtte folyó jogvitában, illetve adott esetben bármely másik olyan tagállam bírósága által, ahol az ilyen határozat elismerését kérik, ami előidézheti az 1215/2012 rendelet 45. cikke (1) bekezdésének a) pontjában előírt közrendre vonatkozó kivétel alkalmazását.

[52] Lásd a jelen indítvány fenti 8–10. pontját.

[53] A tágabb összefüggéseket és a politikai programot illetően, amelynek az új nemzeti ítélkezési gyakorlat is részét képezi, lásd például: Hackmann, J., „Defending the »Good Name« of the Polish Nation: Politics of History as a Battlefield in Poland, 2015–18”, *Journal of Genocide Research*, 20. kötet, 2018., 587. o. A nemzeti jogalkotási előzmények áttekintéséről lásd: Gliszczyńska, A. és Jabłoński, M., „Is One Offended Pole Enough to Take Critics of Official Historical Narratives to Court?”, *Verfassungsblog*, 2019/10/12, https://verfassungsblog.de/is-one-offended-pole-enough-to-take-critics-of-official-historical-narratives-to-court/, DOI: 10.17176/20191012–232358–0; valamint Gliszczyńska, A. és Kozłowski, W, „Calling Murders by Their Names as Criminal Offence – a Risk of Statutory Negationism in Poland”, *Verfassungsblog*, 2018/2/01, https://verfassungsblog.de/calling-murders-by-their-names-as-criminal-offence-a-risk-of-statutory-negationism-in-poland/, DOI: 10.17176/20180201–165352.

[54] Lásd különösen a Bundesgerichtshof (szövetségi legfelsőbb bíróság, Németország) 2018. július 19-i ítéletét az IX ZB 10/18. sz. ügyben (ECLI:DE:BGH:2018:190718BIXZB10.18.0), amely megdöbbentően hasonlít a jelen ügyhöz.

V. Végkövetkeztetés

88. Azt javaslom, hogy a Bíróság a Sąd Apelacyjny w Warszawie (varsói fellebbviteli bíróság, Lengyelország) által előzetes döntéshozatal céljából előterjesztett kérdésekre a következőképpen válaszoljon:

– A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2012. december 12-i 1215/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 7. cikkének 2. pontját úgy kell értelmezni, hogy a joghatóságnak az érdekek központján alapuló megállapítása nem követeli meg, hogy az állítólagosan káros online tartalmak megnevezzenek egy meghatározott személyt.

– Mindazonáltal az e rendelet 7. cikkének 2. pontja szerinti joghatóság megállapítása érdekében a nemzeti bíróságnak meg kell vizsgálnia, hogy fennáll-e szoros kapcsolat e bíróság és a szóban forgó jogvita között, ezáltal biztosítva az igazságszolgáltatás megfelelő működését. Az online publikációk sajátos összefüggéseiben a nemzeti bíróságnak ügyelnie kell arra, hogy a konkrét online anyag jellegére, tartalmára és elérhetőségére figyelemmel, amelyet a saját szövegkörnyezetében kell elhelyezni és értelmezni, a lehetséges bíróság észszerű mértékben előrelátható legyen az ilyen tartalomból eredő kár esetleges bekövetkezése helyének szempontjából.